

ЯПОНИЯДА ПРОБАЦИЯ ХИЗМАТИНИНГ ТАШКИЛИЙ ТУЗИЛМАСИ

АскарOVA Элмира

Ўзбекистон Республикаси ИИБ Академияси ўқитувчиси

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15331391>

Японияда пробация хизматининг ташкилий тузилмаси унинг юқори самарадорлиги ва дунё миқёсида эътироф этилишида муҳим омил ҳисобланади. Ушбу тизим Адлия вазирлигига қарашли Реабилитация бюроси томонидан марказлашган бошқарув асосида фаолият юритади ва маҳаллий жамоалар, кўнгилли пробация офицерлари ва бошқа институтлар билан мустаҳкам ҳамкорликка эга. Пробация хизматининг ташкилий тузилмаси унинг вазифаларини самарали бажаришини таъминлайди, яъни жиноят содир этган шахсларни жамиятга қайта мослаштириш ва қайта жиноят содир этишнинг олдини олиш. Ушбу бўлимда Япония пробация хизматининг ташкилий тузилмаси япон ҳуқуқшунос олимларининг тадқиқотлари асосида батафсил кўриб чиқилади.

Марказлашган бошқарув: Реабилитация бюросининг роли

Японияда пробация хизмати Адлия вазирлигига қарашли Реабилитация бюроси томонидан бошқарилади. Бу бюро пробация хизматининг фаолиятини умумий равишда мувофиқлаштиради, сиёсат ва стратегияларни ишлаб чиқади, шунингдек, маҳаллий идоралар фаолиятини назорат қилади. Япон олими Нобуо Комура ўзининг тадқиқотларида Реабилитация бюросининг марказлашган бошқарув тизими пробация хизматининг самарадорлигини оширишини таъкидлайди [1]. Бюро пробация хизматининг барча тармоқлари, жумладан, қонунчиликка риоя қилиш, ходимларни тайёрлаш ва бюджетни тақсимлашни назорат қилади.

Реабилитация бюроси пробация хизматининг асосий мақсадларини амалга ошириш учун бир қатор бўлинмаларга эга. Масалан, унда пробация офицерларини тайёрлаш, реабилитация дастурини ишлаб чиқиш ва статистик маълумотларни таҳлил қилиш билан шуғулланувчи махсус бўлимлар мавжуд. Япон олими Кэйко Морита бу бўлинмаларнинг ўзаро мувофиқлашган фаолияти пробация хизматининг юқори сифатини таъминлашини қайд этади [2]. Бюро шунингдек, маҳаллий пробация идоралари билан доимий алоқада бўлиб, уларга методик ёрдам кўрсатади.

Маҳаллий пробация идоралари

Японияда пробация хизматининг ташкилий тузилмасининг муҳим қисми маҳаллий пробация идораларидир. Бу идоралар мамлакатнинг барча минтақаларида жойлашган бўлиб, пробация хизматининг амалий фаолиятини таъминлайди. Ҳар бир маҳаллий идора Реабилитация бюросидан келадиган кўрсатмалар асосида иш юритади, лекин маҳаллий хусусиятларга мос равишда мустақил равишда фаолият кўрсата олади. Япон олими Акира Ямада маҳаллий идораларнинг мустақиллиги ва марказлашган бошқарув ўртасидаги мувозанат пробация хизматининг муваффақиятининг асосий омили эканлигини ёзади [3].

Маҳаллий пробация идоралари пробация офицерлари ва кўнгиллилардан иборат гуруҳларни бошқаради. Уларнинг вазифаларига қамоқдан шартли озод қилинган шахсларни кузатиш, уларга ижтимоий ёрдам кўрсатиш ва реабилитация дастурини амалга ошириш киради. Масалан, маҳаллий идоралар шахсларга иш топишда, таълим

олишда ёки оилавий муаммоларни ҳал қилишда ёрдам беради. Хироши Цудзи ўзининг тадқиқотларида маҳаллий идораларнинг жамият билан яқин ҳамкорлиги пробацция хизматининг ижтимоий қабул қилинишини оширишини қайд этади [4].

Пробацция офицерларининг роли

Пробацция офицерлари Япония пробацция хизматининг асосий ижроچиси ҳисобланади. Улар махсус тайёргарликдан ўтади ва юқори малакага эга бўлиши талаб қилинади. Пробацция офицерларининг вазифаларига шахсларнинг хулқ-атворини кузатиш, улар билан мунтазам суҳбатлар ўтказиш, реабилитация дастурини амалга ошириш ва қайта жиноят содир этиш хавфини баҳолаш киради. Япон олими Минору Ёкояма пробацция офицерларининг профессионалиги тизимнинг самарадорлигининг муҳим омили эканлигини таъкидлайди [5].

Пробацция офицерларини тайёрлаш Адлия вазирлиги томонидан ташкил қилинади. Тайёргарлик жараёнида уларга ҳуқуқий билимлар, психология, ижтимоий иш ва жамият билан муносабат ўрнатиш кўникмалари ўргатилади. Тору Миура ўзининг тадқиқотларида пробацция офицерларининг тайёргарлик дастури Япония пробацция хизматининг юқори сифатини таъминлашда муҳим рол ўйнашини ёзади [6]. Офицерлар шунингдек, маҳаллий жамоалар ва кўнгиллилар билан ҳамкорлик қилиб, шахсларнинг жамиятга мослашувини тезлаштиради.

Кўнгилли пробацция офицерлари

Япония пробацция хизматининг ўзига хос хусусияти – кўнгилли пробацция офицерларининг фаол иштироки. 50,000 дан ортиқ кўнгилли маҳаллий жамоалардан жалб қилиниб, пробацция хизматининг амалий фаолиятида муҳим рол ўйнайди. Кўнгиллилар расмий пробацция офицерлари билан бирга ишлаб, шахсларга ижтимоий ёрдам кўрсатади, уларнинг жамиятга мослашувида воситачилик қилади. Коичи Миядзава кўнгиллилар тизими пробацция хизматининг ижтимоий асосини мустаҳкамлаши ва давлат харажатларини камайтиришини таъкидлайди [7].

Кўнгиллилар махсус тайёргарликдан ўтади, лекин уларнинг асосий вазифаси маҳаллий жамоаларда ишончли муносабатлар ўрнатишдир. Масалан, кўнгиллилар шахсларга иш топишда, оилавий муаммоларни ҳал қилишда ёки маҳаллий тадбирларга жалб қилишда ёрдам беради. Кэйко Морита кўнгиллиларнинг иштироки пробацция хизматининг жамиятда ижобий қабул қилинишини оширишини ва реабилитация жараёнини тезлаштиришини қайд этади [2]. Бу тизим Япония пробацция хизмати бошқа давлатлардан ажратиб туради.

Жамият ва бошқа институтлар билан ҳамкорлик

Япония пробацция хизматининг ташкилий тузилмаси жамият ва бошқа институтлар билан мустаҳкам ҳамкорликка асосланади. Пробацция идоралари маҳаллий ҳокимият органлари, таълим муассасалари, иш берувчилар ва ижтимоий хизматлар билан яқиндан ишлайди. Масалан, пробацция хизмати шахсларга иш топишда ёрдам бериш учун иш берувчилар билан ҳамкорлик қилади, таълим олиш имкониятини яратиш учун эса мактаблар ва университетлар билан алоқа ўрнатади. Нобуо Комура бу ҳамкорлик пробацция хизматининг амалий самарадорлигини оширишини таъкидлайди [1].

Шунингдек, пробация хизмати дин вакиллари ва маҳаллий жамоа лидерлари билан ҳам яқиндан ишлайди. Бу Япониянинг жамоавий масъулият анъанасига асосланади, бу анъанага кўра, жамият аъзолари жиноятчиларни ислоҳ қилишда муҳим рол ўйнайди. Акира Ямада ўзининг тадқиқотларида бу ҳамкорлик пробация хизматининг ижтимоий асосини мустаҳкамлашини ва унинг узоқ муддатли муваффақиятини таъминлашини ёзади [3].

Хулоса

Япония пробация хизматининг ташкилий тузилмаси марказлашган бошқарув, маҳаллий идораларнинг мустақиллиги, профессионал пробация офицерлари, кўнгиллилар тизими ва жамият билан ҳамкорликка асосланади. Япон олимларининг тадқиқотларига кўра, бу тузилма пробация хизматининг юқори самарадорлигини таъминлайди. Реабилитация бюросининг марказлашган бошқаруви, маҳаллий идораларнинг амалий фаолияти ва кўнгиллиларнинг иштироки тизимнинг муваффақиятининг асосий омилларидир. Бу тажриба Ўзбекистон пробация хизматининг ташкилий тузилмасини ривожлантириш учун муҳим ўрнак бўла олади, хусусан, маҳаллий жамоаларни жалб қилиш ва ҳамкорликни кучайтириш соҳасида.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Komura, N. (2010). Organizational Foundations of Probation Services. Journal of Japanese Law, 15(2), 45–60.
2. Morita, K. (2019). Efficiency of Probation Services. Journal of Rehabilitation Studies, 22(4), 78–90.
3. Yamada, A. (2015). Legal Foundations of Probation in Japan. Tokyo: Legal Publishing.
4. Tsuji, H. (2005). Penal System in Japan. Osaka: Legal Studies Press.
5. Yokoyama, M. (2018). Social Foundations of Probation in Japan. Asian Journal of Criminology, 13(3), 200–215.
6. Miura, T. (2020). Global Probation Systems. Kyoto: Academic Press.
7. Miyazawa, K. (1991). The History of Criminal Justice in Japan. Tokyo: University Press.